

Utbildningsinspektion i Mohedaskolorna, grundskolor F-8

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Mohedaskolorna	Antal barn/elever
Grundskola	421
Skolbarnsomsorg	140
Förskoleklass	44
Särskola	1

I Mohedaskolorna finns idag elever från förskoleklass till årskurs åtta. Nästa läsår kommer även årskurs nio att finnas på Mohedaskolan och området får då en sammanhållen skolorganisation från förskoleklass till årskurs nio. Skolorna finns i den norra delen av kommunen. Området har ingen tydligt homogen socioekonomisk struktur, men en gemensam faktor är att det finns mycket få elever med utländsk härkomst på skolorna.

Mohedaskolornas rektorsområde består av Mohedaskolan, Vegbyskolan och Slätthögsskolan. På Mohedaskolan, som är störst, finns 285 elever i årskurs fyra - åtta, på Vegbyskolan finns 153 elever i förskoleklass - årskurs tre och på Slätthögsskolan finns 27 elever i förskoleklass - årskurs tre. På Mohedaskolan finns också tre integrerade elever som bedöms tillhöra särskolans personkrets men endast en av eleverna är inskriven i särskolan. På Vegbyskolan finns en liten grupp med elever som tillhör särskolans personkrets varav dock ingen är inskriven i särskolan. Slätthögsskolan har en grupp elever i förskoleklass och en grupp elever i årskurs 1-3 medan Vegbyskolan och Mohedaskolan arbetar i homogena årskursgrupper. Klasserna bildar två spår, AB resp. CD och det finns en röd tråd mellan skolorna från årskurs 1 - 8. Mohedaskolan och Vegbyskolan är båda belägna i det lilla samhället Moheda medan Slätthögsskolan finns på landet en bit därifrån. På både Slätthögsskolan och Vegbyskolan finns fritidshem och nu i höst har Mohedaskolan startat öppen fritidsverksamhet för sina elever (15-40 elever kommer dit).

Antalet anställda uppgår totalt till 73. På Mohedaskolan arbetar 36, på Vegbyskolan 30 och på Slätthögsskolan 7 personer. Dessutom finns skolsköterska och vaktmästare som arbetar på alla skolorna i området. Speciallärarresursen omfattar 4,44 tjänster som är utlagda på 11 personer.

Cirka 35 procent av eleverna åker skolskjuts till sin skola.

Mohedaskolan är byggd 1952 och renoverad 1967 och 1986. Under inspektionsperioden pågår en omfattande ombyggnad med anledning av förändringen till 4 -9 skola. Vegbyskolan är byggd 1976 och Slätthögsskolan 1860. I anslutning till den gamla skolbyggnaden på Slätthögsskolan finns en tillbyggnad som inrymmer en förskola. Här pågår nu en omfattande till- och ombyggnad för att skapa fler förskoleplatser.

Mohedaskolan och Vegbyskolan är praktikskolor till Växjö Universitet.

Genomförandet av inspektionen i Mohedaskolorna

Skolverket sände den 5 maj 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Mohedaskolorna har bestått av undervisningsråden Agneta Ericsson och Helene Roslund. Besök i Mohedaskolorna inleddes den 20 september och avslutades den 23 september 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Mohedaskolorna, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Mohedaskolorna genomfördes formella intervjuer med rektorn, ledningsgrupp, elevvårdsteam, skolsköterska samt representanter för elever och föräldrar från respektive skola. Lektioner i matematik, svenska, so, bild, trä- och metallslöjd och musik besöktes. Inspektörerna deltog i ledningsgruppsmöte.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

Skolorna uppvisar ett gott resultat när det gäller normer och värden. Stämningen är trivsamt och lugnt och eleverna är hänsynsfulla och omhändertagande. Detta resultat bekräftas av elever och föräldrar i samtliga intervjuer. Resultat från genomförda utvärderingar/enkäter visar också på ett mycket gott resultat när det gäller elevernas trivsel. Exempelvis visade en enkätundersökning som genomfördes på Mohedaskolan att nästan 100 procent av eleverna går till skolan med glädje. Det sker ingen nämnvärd skadegörelse på någon av skolorna

och de elever som skolan benämner ”särskoleelever” är socialt väl integrerade. Rektorn uppger att det förekommer cirka 5-6 fall av mobbning per termin. Det framkommer dock i intervjuerna med elever och lärare att de vuxna ibland har en tendens att värdera elevernas upplevelse av kränkningar.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att det är en bra miljö på Mohedaskolorna. Resultatet av arbetet med normer och värden är gott och det har skapats ett klimat som präglas av en god samvaro och respektfulla relationer.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

De mått som finns tillgängliga för att mäta elevernas kunskapsresultat i Mohedaskolorna ger bilden av att eleverna uppnår goda resultat. Exempelvis är resultaten från de nationella ämnesproven för årskurs fem som genomfördes våren 2004 goda. Värt att notera är dock att av de få elever som inte uppnådde godkända resultat på de nationella ämnesproven i årskurs 5 var huvuddelen pojkar.

På Mohedaskolan har de intervjuade eleverna god kunskap om målen för utbildningen. De känner till läroplanen medan skolplanen är mindre känd och de yngre eleverna har mindre goda kunskaper om målen än de äldre. Lärarna anser att läsförståelsen i svenska har blivit sämre under de senaste åren och att bristande ordkunskap leder till svårigheter att förstå texter i exempelvis so-ämnet. Däremot anser de att kunskaperna i engelska har blivit bättre. Uppfattningen om elevernas försämrade kunskaper i svenska delas inte helt av lärarna på Vegbyskolan som å andra sidan uttrycker att det finns ett glapp mellan årskurs tre och fyra då eleverna plötsligt börjar prestera sämre. Enheten har inte haft gemensamma diskussioner för att systematiskt analysera och följa upp elevernas kunskapsresultat vilket leder till att varje skola (lärare/arbetslag) har sin egen uppfattning om eventuella förändringar och bakomliggande orsaker.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att elevernas kunskapsresultat så vitt detta gått att få fram i Mohedaskolorna är goda. Det sker dock ingen kontinuerlig eller systematisk analys av resultaten. Enheten har inte heller någon uppföljning av elevernas kunskapsresultat mellan de olika skolorna.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Enheten har utarbetat en "Handlingsplan mot mobbning" som är gemensam för skola, fritidshem och fritidsgårdarna i Moheda och Slätthög. Den anger, på ett tydligt sätt, arbetsgång och ansvarsfördelning. Där finns en beskrivning av det förebyggande arbetet och vikten av att berörda föräldrar omedelbart informeras. Antimobbningsteamet består av specialpedagog (sammankallande), biträdande rektorn, speciallärare med övergripande uppdrag och speciallärare från Vegby. Teamet agerar direkt och kraftfullt på signaler om mobbning. En del av de personer som ingår i antimobbningsteamet ingår också i elevvårdsteamet. Detta är ett medvetet val eftersom frågorna ofta faller inom båda gruppernas uppdrag. I elevvårdsteamet ingår rektorn, biträdande rektorn, en specialpedagog som huvudsakligen är anställd för elevvårdsfrågor, en speciallärare med resurs för övergripande arbete från Vegbyskolan och skolsköterskan. För att inte andra former av kränkningar, som inte har mobbningens systematik, ska undgå åtgärder, bör skolan säkerställa att alla former av kränkningar finns med i planen. Denna bör då benämnas program mot kränkande behandling. Skolan bör också diskutera förhållningssättet, det är elevens upplevelse av en kränkning som ska vara styrande för arbetet och inte de vuxnas värdering av elevens upplevelse.

Alla klasser i Mohedaskolorna arbetar med schemalagda (30 min per vecka) etiska samtal inom skolans val. Utvärderingar av dessa har visat att de är uppskattade och bidrar till att skapa ett bra klimat på skolorna. Elevskyddsombud finns i alla klasser på Vegbyskolan och Mohedaskolan medan trivselsrådet på Slätthögsskolan har ett liknande uppdrag.

Skolorna arbetar medvetet och engagerat inom det hälsofrämjande området och friskvård är ett av de prioriterade målen. Alla elever har rörelse minst 30 minuter per dag. Det kan innebära att springa runt skolan, ta sig runt en hinderbana, ta en paus under lektionen och utföra rörelser enligt ett schema eller som Slätthögsskolan ha en massagestund på schemat varje dag. Tiden ingår i skolans val, på fritidstid eller rastverksamhet och påverkar inte ämnenas timplaner.

Mohedaskolorna förfogar över skolsköterska 65 procent och skolläkare konsulteras cirka två gånger per termin. Skolsköterskan arbetar enligt Socialstyrelsens basprogram men har också en kurativ funktion och ingår i elevvårdsteamet. Ett projekt är under uppbyggnad med samverkan från vårdcentral och folktandvården. Varje arbetslag har uppsatta mål för fysisk aktivitet och personalen i skolans kök och skolsköterskan bedriver ett aktivt arbete och diskuterar hälsofrågor i klasserna.

Elevinflytandet har varit i fokus då man diskuterat utformningen av portfolio och utvecklingssamtal. Utvecklingssamtalen styrs i stor utsträckning av eleverna och strukturen har en röd tråd från förskoleklassen till årskurs 8. Vid utvecklingssamtalen upprättas en individuell utvecklingsplan gemensamt av elev, föräldrar och lärare. Utvecklingssamtal genomförs två gånger varje läsår.

Elevinflytandet i undervisningen har diskuterats på spårmötena men det har hittills inte funnits någon gemensam policy eller utvecklingsstrategi. Huvuddelen av elevernas påverkan på undervisningen kommer till uttryck i temaarbetet eller fördjupningspassen. Lärarna uttrycker behov av att synliggöra elevernas möjligheter till inflytande för eleverna själva.

Under inspektionsbesöket inföll en studiedag med innehållet "Elevanpassat lärande". Det var andra delen av en stor enhetsgemensam satsning för att hitta gemensamma strategier för, och öka kompetensen kring, elevernas inflytande över det egna lärandet.

Inspektörerna ser goda exempel på olika former av elevinflytande på skolorna. Det finns dock behov av att förbättra arbetet så att det omfattar en större del av lärarna/undervisningen och att tillse att det finns en progression i inflytandet.

Mohedaskolan: Eleverna får vara med och planera ibland och då handlar det oftast om att de kan påverka arbetsformerna. Mera sällan ges eleverna möjlighet att påverka innehållet även om inspektörerna även ser några exempel på detta. Under de arbetspass som betecknas som fördjupning på schemat är graden av elevinflytande stort. Det finns också olika ansvarsgrupper/områden där det finns tydliga system för elevinflytandet och skoldagböcker med uppställda mål som följs upp. Elever finns representerade i skolans byggrupp.

Vegbyskolan: Eleverna får välja mellan olika fördjupningar. Alla elever har planeringsscheman som sträcker sig över två veckor och kan under arbetspassen välja vad de vill arbeta med ur boken. Alla elever har individuella studieplaner i form av ett träd med blad, där läraren och eleven tillsammans anger ett individuellt kvalitativt mål. När samtliga mål nåtts grönskar trädet.

Slätthögsskolan: Eleverna har varit delaktiga i att ta fram skolans regler. Har klassråd där frågor om inköp av bandyklubbor och liknande tas upp. I övrigt är undervisningen till största delen lärarstyrd.

På Mohedaskolan och Vegbyskolan finns elevråd, tillsammans med lärarna bildar eleverna ett biblioteksråd och det finns även matråd, IT-råd, kaféråd och trivselråd. Eleverna i Mohedaskolan får söka till de olika råden som har hög status. På Slätthögsskolan har trivselrådet samma funktion som elevråden på de andra skolorna.

Varje skola har en föräldraförening som har representanter i Mohedaskolornas gemensamma enhetsråd. Föräldrarna upplever att de får bra information, speciellt genom de yngre barnen får de tydliga och informativa veckobrev. Informationen genom de äldre barnen är lite sämre eftersom de inte alltid klarar av uppdraget att föra informationen vidare till föräldrarna. Föräldrarna är nöjda med utvecklingssamtalen som erbjuder en gång per termin och anser att de har bra innehåll. Föräldrarna får information om målen för undervisningen men de är osäkra på om eleverna får lära sig det de skall.

Fritidshemmet

Det finns en positiv och varm stämning i Vegbyskolans fritidshem. Personalen agerar på ett respektfullt sätt mot barnen och det pågår en ständig dialog trots de stora barngrupperna. Barnen har stora möjligheter att göra egna val av aktiviteter utifrån intressen och behov.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att det pågår ett intensivt arbete på Mohedaskolorna för att skapa en god miljö som grundas i en gemensam värdegrund och hög grad av delaktighet. De schemalagda etiska samtalen är ett föredömligt inslag som fallit väl ut. Information till och samverkan med föräldrarna fungerar på ett bra sätt. Skolan kan förbättra elevernas möjlighet till inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Området har under förra läsåret arbetat intensivt med att omarbeta enhetens prioriterade mål och nu finns en lokal arbetsplan som gäller för 2003-2008. I den har ledning och lärare även bearbetat de nationella målen och kursplanerna till lokala mål, där uppnåendemål finns för årskurs 3, 5, och 7. Arbetet med att diskutera målen för årskurs 9 återstår. Kursplanernas strävansmål är dock inte lokalt bearbetade eller angivna och det finns få kvalitativa mål i de lokala kursplanerna.

Övergångarna mellan de olika verksamheterna inom enheten fungerar bra på det sociala planet. Elever, lärare och föräldrar uttrycker dock att det finns ett behov av att utveckla ”de pedagogiska övergångarna”, så att undervisningens form och innehåll får kontinuitet. Eleverna på Slätthögsskolan har dessutom haft många lärare under sina år på skolan, 7-8 stycken, och detta har också försvårat processen med att utveckla en helhetssyn i undervisningen.

Inspektörerna ser många exempel på föredömligt kreativa undervisningssituationer där miljön präglas av dialog, elevernas delaktighet och där innehållet bygger på de erfarenheter eleverna har. Inspektörerna möter emellertid också läromiljöer som är helt lärarstyrda och där inget utrymme finns för flexibilitet.

I Mohedaskolan påverkas undervisningen av den ombyggnad som pågår. Undervisningen får flytta runt efter hand som byggarbetet framskrider. Alla tillgängliga utrymmen används för undervisningsändamål, även personalutrymmen, och det saknas lokaler för laborationer och hemkunskap. De besökta lektionerna har en varierande grad av elevaktivitet och kreativitet. Det arbetas med

olika teman i en del grupper medan andra är mera inriktade på färdighetsträning, exempelvis lektioner i matematik.

I Vegbyskolan präglades de besökta lektionerna av mycket elevaktivitet och kreativitet. Det fanns ett tydligt samspel mellan lärare och elever och undervisningen tog tillvara elevernas erfarenheter och intressen.

I Slätthögsskolan undervisas 7 elever i förskoleklass och 20 elever i årskurs 1-3. Det finns vissa moment som är gemensamma för alla eleverna, exempelvis samlingar på morgonen och vissa uteaktiviteter. Under inspektionsbesöket arbetar eleverna i årskurs 1-3 samtidigt i klassrummet med olika moment i matematik. Det är stor spridning på eleverna och inspektörerna ser svårigheter att gruppera barn i årskurs 1-3 utifrån mognad och intressen i en trång lokal med få vuxna.

Utvärderingar sker ibland av ämnen och teman men är oftast en form av trivselenkäter. För att stärka och synliggöra elevens kunskapsutveckling har varje elev en individuell utvecklingsplan. Eleverna har också en portfolio som följer med under hela grundskoletiden. Mohedaskolan har haft ett utvecklingsarbete kring betygssättning där man samverkat med Grönkullaskolan. Läsåret 2004/05 är första tillfället då lärarna på Mohedaskolan ska sätta betyg och för att säkra bedömningsarbetet är lärarna fördelade så att finns det en lärare med erfarenhet av bedömning/betygssättning i varje ämne. Lärarna kommer också att ha gemensamma seminarier för att utveckla kompetensen när det gäller betyg och bedömning.

Åtgärdsprogram upprättas för de elever som behöver särskilt stöd eller där det finns en oro att de inte ska nå målen. Idag har 22 elever aktuella åtgärdsprogram. De åtgärdsprogram inspektörerna tagit del av har en gemensam, förredömlig struktur, lyfter fram styrkor och svagheter hos eleverna och har fokus på skolans insatser för att ge stöd. De innehåller också en tydlig ansvarsfördelning.

Lärarna rapporterar behov av stödinsatser till elevteamet som består av rektorn, biträdande rektorn, skolsköterskan, en av speciallärarna och specialpedagogen. Gruppen prioriterar och fördelar de tillgängliga resurserna för olika former av stöd. Stödinsatserna kan ske genom assistentresurs, individuellt stöd av speciallärare i klassrummet eller i en liten grupp. Elevteamet anmäler också behov till Pedagogcentralen om skolans egna resurser inte räcker till. I de ärendena skrivs det en uppdragsbeskrivning. Pedagogcentralens insatser omfattar nu tre elever i Vegbyskolan, 5 i Mohedaskolan och ingen elev i Slätthögsskolan. Teamet upplever att de har bra kontroll över vilka behov som finns och att rutinerna fungerar bra. De bedömer att de fortfarande har resurser för de elever som behöver särskilt stöd men att de måste prioritera. Alla som arbetar en del av sin tjänst som speciallärare har uppföljning en gång per vecka för att kunna arbeta med maximal flexibilitet. Lärarna tar mera nu än tidigare ansvar i klassen för de elever som behöver stöd.

I Vegbyskolan anser lärarna att det idag finns mindre resurser för stöd och att stödet mera har fått karaktär av punktinsats än insats för långsiktig utveckling. Slätthögsskolans föräldrar uttrycker att den möjlighet deras barn har till extra stöd är att komma tidigare till skolan på morgonen för att få lite extra hjälp av läraren.

Överlämningarna mellan årskurs tre och fyra fungerar bra för de elever som behöver stöd, man lägger mycket kraft på det. Specialpedagogen, som samordnar stödresurserna inom enheten, besöker klasserna på våren får att samla information och ta del av dokumentation, resultat av olika tester m.m.

Enligt de uppgifter enheten lämnat så finns det elever i skolorna som följer särskolans planer. Detta gäller totalt sex elever, tre på Vegbyskolan och tre på Mohedaskolan. De tre eleverna på Vegbyskolan utgör en liten grupp som har sin tillhörighet till en klass, men huvuddelen av undervisningen sker i den lilla gruppen. De tre eleverna på Mohedaskolan är individintegrerade i olika klasser. Alla eleverna har extra resurser. De sex eleverna bedöms tillhöra särskolans personkrets men trots detta är endast en av dem inskriven i särskolan. Det stöd som dessa elever får är utifrån de förutsättningar och den kompetens som finns i grundskolan. Inspektörerna bedömer att det är viktigt att klargöra regelverket och de krav som följer olika skolformer för lärare och föräldrar. Elever som inte är inskrivna i särskolan ska undervisas enligt grundskolans kursplaner och insatser kan ske genom olika typer av stödåtgärder inklusive anpassning av studiegången.

Biblioteken på skolorna har olika utformning och standard. Vegbyskolan och Mohedaskolan har traditionella skolbibliotek där eleverna kan låna skönlitteratur och hämta information i faktaböcker. I Slätthögsskolan är bokbeståndet begränsat och skolan samarbetar med Moheda folkbibliotek bland annat genom att låna böcker av bokbussen som kommer en gång per vecka.

Skolorna har sedan två år arbetat med internationalisering. Eleverna i Mohedaskolan och Vegbyskolan har brevkontakt med en skola i Helsing, Danmark. De har också ett visst utbyte med kommunens vänorter i Polen och Tjeckien. Detta är ett område som skolorna avser att utveckla.

Förskoleklassen

Förskoleklassernas verksamhet i områdets olika skolor har varierat innehåll och olika grader av lärarstyrd undervisning och lek. Inspektörerna ser exempel på klasser där det är mycket "skola", där eleverna arbetar med läroboken i matematik för årskurs 1, där eleverna skriver av meningar som läraren skrivit på tavlan och där målen som står på tavlan är "läsa, lyssna, tala, skriva". Inspektörerna ser också exempel på klasser där leken, både den fria och organiserade, utgör ett centralt inslag. Inspektörerna vill lyfta fram behovet av gemensamma diskussioner kring innehållet i förskoleklassens utbildning som tjänar syftet att stimulera såväl barnens lärande som utveckling.

Fritidshemmet

De intervjuade eleverna uttrycker väldigt olika uppfattning om hur de upplever vistelsen på fritidshemmen. En del elever är missnöjda med bristen på planerad verksamhet medan andra är nöjda med att få göra vad de själva önskar. En del av de intervjuade föräldrarna uppfattar inte fritidshemmet som något stöd för barnens utveckling och de anser att kvaliteten har blivit sämre efter hand som resurserna, och därmed antalet vuxna i verksamheten, minskat.

I Vegbyskolan har fritidshemmet för årskurs 3 fasta inslag under veckan, exempelvis slöjd, lera, gymnastik. Där arbetar barnen också vidare med det tema

som pågår på skolan och fritidshemmet dokumenterar temaarbetet. Personalen på fritidshemmet deltar i de etiska samtalen. Fritidshemmet på Slätthög har 20 barn inskrivna men de brukar vara cirka 8 i gruppen. De lyssnar in barnen och frågar vad de vill göra. Fritidshemmen erbjuder läxhjälp till eleverna.

Personalen på fritidshemmen har generellt sett små möjligheter att använda den tid som egentligen är avsatt till planering och samplanering med skolans lärare förekommer endast mycket sporadiskt.

Med utgångspunkt i barnens lek och intressen bör fritidshemmen utveckla den planerade verksamheten för att i högre utsträckning stimulera barnens utveckling.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att det bedrivs en undervisning av god kvalitet i Mohedaskolorna. Det finns behov av att skolan gör en övergripande analys av det totala behovet av olika stödinsatser för att bedöma om stödet har tillräcklig omfattning och inriktning. I synnerhet för de elever som bedömts tillhöra särskolans personkrets men inte är inskrivna måste skolan diskutera former av stöd och eventuell anpassad studiegång utifrån grundskolans kursplaner och elevernas behov. En mera sammanhållen struktur mellan skolorna skulle kunna bidra till att ge eleverna kontinuitet i ett F – 9 perspektiv. Förutsättningarna bör förbättras för att skolbarnsomsorgen i högre grad skall kunna genomföra sin uppgift enligt skollagen, nämligen att komplettera skolan samt erbjuda barnen en meningsfull fritid och stöd i utvecklingen.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskildas rättsäkerhet.

För Mohedaskolorna ansvarar rektorn som är utbildad lärare och har genomgått den statliga rektorsutbildningen. Rektorn har tjänstgjort på Mohedaskolorna sedan hösten 2003. Inför höstterminen 2004 utökades ledningsresursen i området med en biträdande rektor som arbetar 50 procent med ledningsuppgifter och har sin placering på Vegbyskolan. Rektorn har inte tidigare haft tillräckliga möjligheter att vara en pedagogisk ledare för verksamhetens alla delar men det finns förhoppningar om detta nu när ledningsresursen utökats.

I enhetens ledningsgrupp ingår rektorn, biträdande rektor och arbetslagsledarna från varje skola. Lärarna har tid för uppdraget inlagt i sina tjänster (10 – 30 procent). Som administrativt stöd finns en assistent på enheten.

Området håller på att utveckla en F – 9 skola av de tre enheterna. De har olika struktur, är olika stora och geografiskt åtskilda. Området har organiserat verksamheten i spår som syftar till att länka ihop de olika skolorna i ett helhetsperspektiv. Varje arbetslag har möte en gång per vecka och ett möte per månad är

avsatt speciellt för pedagogiska diskussioner. Lärarna har möten i respektive spår F-8 vid några tillfällen per år. Gruppen som deltar i spårmötena består av alla områdets lärare och rektorn anser att det i fortsättningen finns behov av att dela upp gruppen i flera mindre grupper.

Områdets prioriterade mål och utvärderingsplan för åren 2003-2008 lyfter fram sju mål: Helhetssyn och spårtanke, Elevenpassat lärande, Läsutveckling, Kreativ matematik och dyskalkyli, Friskvård, Undervisning utomhus och Vänortskontakter. Målen är gemensamma för enheten och utvärderas löpande under perioden.

Områdets kvalitetsredovisning för läsåret 2003/04 innehåller en beskrivning av enhetens prioriterade mål och resultat främst i form av eventuellt genomförda aktiviteter. Varje skola har sedan bifogat en redovisning av sitt eget lokala kvalitetsarbete, redovisat egna mål och utvärderingar. Målen tenderar att ibland att vara en organisationsförändring eller genomförandet av en metod. Den innehåller få resultat och analyser och i åtgärderna för utveckling betonas oftast att ett arbete ska fortsätta. Enheten arbetar mycket med enkäter och utvärderingar av olika slag, men det är splittrat och ostrukturerat och bidrar därför inte till verksamhetsutveckling i den utsträckning det skulle kunna.

I Vegbyskolan finns en grupp, benämnd "särskolegrupp", med tre elever. De har anknytning till och ingår i en klass, men har huvuddelen av sin undervisning enskilt eller i en egen grupp. Eftersom ingen av eleverna är inskriven i särskolan är gruppen att betrakta som en särskild undervisningsgrupp och beslut i enlighet med detta ska fattas. Inspektörerna bedömer dessutom att eleverna har sådana anpassningar i studiegången att särskilt beslut om detta därmed ska fattas. På Vegbyskolan finns tre individintegrerade elever, varav en elev är inskriven i särskolan. För de övriga två bör särskilt beslut om anpassad studiegång fattas.

Fritidshemmet

Den intervjuade personalen på fritidshemmen anser sig inte delaktiga i områdets ledningsresurs. De har små möjligheter att delta i de gemensamma informations- och planeringsmöten.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att det finns en ledning på Mohedaskolorna som i huvudsak är väl förtrogen med verksamheten och uppdraget. Ledningens förutsättningar att utöva ett pedagogiskt lednings- och utvecklingsarbete i hela enheten har förbättrats med den resursförstärkning som skett. Fritidshemmets roll som en del av ledningens ansvarsområde är ett område för förbättringar. Beslut om placering i särskild undervisningsgrupp ska fattas för berörda elever liksom särskilt beslut om anpassad studiegång. Områdets kvalitetsredovisning innehåller ingen utvärdering mot de nationella målen och inte heller tydliga resultat, resultatanalyser eller åtgärder för utveckling. Den uppfyller därmed inte förordningens krav.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

Det har inte funnits någon samordning mellan skolorna i kommunen för att garantera elevernas rätt till utbildning enligt timplanen. Inspektörerna förutsätter att detta kommer att följas upp och säkerställas då skolorna organiseras till F – 9 skolor.

Elevers val finns i olika former på enhetens skolor. På Mohedaskolan återfinns ämnet som ”fördjupning” på schemat och på Vegbyskolan och Slätthögskolan ligger elevers val huvudsakligen i temaarbetet. Innehållet uppfyller kraven på fördjupning och/eller breddning i kursplaneämnena och det finns reella val för eleverna.

Språkval erbjuds i tyska, franska och spanska från årskurs 7.

Modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet erbjuds i den mån det är aktuellt och möjligt att organisera. Strukturen i Mohedaskolornas upptagningsområde är sådan att denna form av stöd sällan är aktuell.

Tillgängligheten för funktionshindrade är god på skolorna.

Föräldrarna betalar ibland avgifter till skolan, bland annat för vissa bussresor till olika arrangemang. Summan kan, enligt föräldrarna, uppgå till cirka 100 kronor per läsår.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att undervisningen i huvudsak följer de förordningar som reglerar elevernas rätt till utbildning. Skolan bör göra en översyn av de avgifter eleverna betalar till skolan för att tillse att utbildningen är avgiftsfri och att det i verksamheten i övrigt endast förekommer enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

I Moheda/Vegby/Slätthög fördelas resurserna utifrån den centrala fördelningen. Elevunderlag och elever i behov av särskilt stöd är faktorer som påverkar. Slätthögsskolan får ett ekonomiskt tillägg på grund av sin litenhet, ett så kallat småskalighetstillägg. Enligt rektorn har de ekonomiska resurserna minskat under de senaste åren och tilldelningen detta läsår är ännu lägre. Enligt rektorn är de tilldelade resurserna för fritidshemmen för små för att bibehålla en god kvalitet i verksamheten vilket leder till att grupperna blir stora och antalet vuxna lågt.

För utbildningen i förskoleklasserna på Vegbyskolan finns två förskollärare anställda som arbetar vardera 60 procent. Förskoleklasserna består av 17 respektive 18 elever och i jämförelse med kommungruppen och riket är personalresursen låg. Denna låga personalresurs ska ses i ljuset av att barnen under hela skoldagen, det vill säga även på fritidshemmet, ingår i stora barngrupper med låg personaltäthet.

Som en konsekvens av olika omorganisationer i kommunen har enheten många nyanställda lärare, bl.a. från Stenlyckeskolan. Lärarna har huvudsakligen utbildning för den undervisning de bedriver. Kompetensutvecklingsplan har funnits för de senaste tre åren då enheten genomfört kompetensutveckling som delvis finansierats genom EU-bidrag. En ny plan ska upprättas under höstterminen 2004.

Speciallärrarresurserna på Mohedaskolan är utlagda på 3 lärare (100 procent, 69 procent och 80 procent). Det finns också en resurs i form av två personer, en lärare och en förskollärare för de elever som tillhör särskolans personkrets. Förskolläraren arbetar också som resurs på fritidshemmet. På Vegbyskolan är resurserna som speciallärare utlagda på 7 olika lärare, totalt 1,75 tjänst och på Slätthögsskolan finns 0,20 tjänst avsatt för specialinsatser (inbakad i en av de två lärartjänsterna.). Ledningen bedömer att resurserna för att kunna ge eleverna stöd är otillräckliga och att prioriteringar måste göras.

Mohedaskolans lokaler är inte möjliga att bedöma under inspektionen eftersom den pågående ombyggnaden påverkar alla aktiviteter i skolan under höstterminen. Gymnastiksalen är dock liten och den kommer inte att förändras genom ombyggnaden. Vegbyskolans lokaler upplevs som ganska slitna men relativt rymliga och ger möjlighet för en flexibel organisation av undervisningen. I Slätthögsskolan är däremot lokaler trånga, ljudvolymen hög och det finns inga möjligheter att arbeta flexibelt med olika elevgrupperingar.

Skolornas utemiljö är god. På Mohedaskolan finns det idag en oro att utbyggnaden ska ta en stor del av utemiljön och begränsa möjligheterna till rastaktiviteter. Vegbyeleverna är nöjda med utemiljön liksom Slätthögseleverna.

Med avseende på enhetens läromedel uppfattar inspektörerna att det används mycket lösa arbetsblad och elevanteckningar i undervisningen. Skolorna saknar fullständiga klassuppsättningar av en del läroböcker och i vissa fall är läromedlen ålderstigna, bl.a. kartböcker från 1977. Brist på läroböcker kan göra det svårare för eleverna att få förståelse och skapa sammanhang och begränsar också föräldrarnas möjligheter att hjälpa sina barn med hemuppgifterna. Det avsätts 1000 kr per elev och läsår till läromedel för de äldre eleverna och 600 kr till de yngre. Enheten ska satsa på multimediamaterial till varje skola och i framtiden

ska skolan kunna arbeta med storbildsprojektorer som till viss del anses ersätta traditionella läroböcker. Lärarna är ofta hänvisade till att tillverka eget material för att tillgodose behoven och skapa variation i undervisningen och både ledning och personal uppger att resurserna för läromedel är otillräckliga.

Fritidshemmet

På Vegbyskolans fritidshem finns fyra avdelningar som tillsammans har cirka 140 barn inskrivna. Fritidshemmet för årskurs tre har 30-35 barn varje dag och däribland finns barn som behöver särskilt stöd. F-1 har 23 inskrivna barn på två vuxna. På fritidshemsavdelningen för 2-3 AB CD arbetar 2 personer. Det finns 33 barn från årskurs 2 och 42 barn från årskurs 3-5 vilket innebär 25 barn per vuxen i ganska små lokaler. Fritidshemmet erbjuder barnen olika aktiviteter, gymnastik, verkstad (snickeri), lera, utevistelse med mera och på fredagarna tillagar barnen mellanmålet. Personalen på fritidshemmet har gemensam schemalagd planering på tisdagarna. Personalneddragningar har inneburit att man inte längre kan ha så mycket aktiviteter i smågrupper eller göra utflykter.

Personalen på Slätthögs fritidshem får ingen kompetensutveckling och det sker inte heller något utbyte med de andra fritidshemmen i rektorsområdet.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att resurserna i Mohedaskolorna generellt sett är godtagbara. Läromedelsstandarden bör dock ses över så att eleverna har läromedel som möjliggör förståelse och sammanhang i tillräcklig omfattning. Barngrupperna på fritidshemmet är mycket stora och personaltätheten är låg och det finns ingen flexibilitet eller anpassning efter behoven i barngruppen i tilldelningen av resurser.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Mohedaskolorna övergripande är av god kvalitet. Skolorna har goda resultat och det pågår ett gott arbete för att skapa en god läromiljö där den lokala bearbetningen av de nationella målen och kursplanerna och de schemalagda etiska samtalen kan framhållas som goda exempel. Skolorna har också föredömliga inslag med inriktning på elevernas hälsa.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- systematisk uppföljning av kunskapsresultaten såväl inom som mellan skolorna för att ytterligare kunna förbättra resultaten genom riktade förbättringsåtgärder,
- utveckla elevernas möjlighet till inflytande och påverkan på sin undervisning,
- utveckla områdets skolor till en sammanhängande helhet där det finns en kontinuitet i ett F-9 perspektiv,
- analys av stödinsatserna för att säkerställa att de har rätt omfattning och inriktning för att tillgodose elevernas behov,
- ge förutsättningar genom lämplig gruppstorlek och tillräcklig personaltäthet så att fritidshemmen på ett bättre sätt kan genomföra sin uppgift att komplettera skolan samt erbjuda barnen en meningsfull fritid och stöd i utvecklingen,

- utveckla ledningens arbete så att alla skolor och även fritidshemmen ingår som likvärdiga delar i ledningens ansvarsområde,
- se över de avgifter som föräldrarna betalar för att säkerställa att det endast förekommer enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad och
- läromedelsstandarden i skolorna bör granskas i ett helhetsperspektiv för att se till att eleverna har tillgång till läromedel som täcker väsentliga delar av ett ämne eller en ämnesgrupp och som är ägnade åt att ge fasthet och sammanhang.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Beslut om särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång skall fattas för eleverna i "särskolegruppen" på Vegbyskolan och särskilt beslut om anpassad studiegång för de integrerade elever på Mohedaskolan som ej är inskrivna i särskolan. (5 kap. 5§ grundskoleförordningen).
- Kvalitetsredovisningen är inte i enlighet med förordningens krav (1 § förordning om kvalitetsredovisning inom skolväsendet).

Datum

Ort

2005-03-15

Lund

Agneta Ericsson

Helene Roslund